

20. Штомпка П. Социология социальных изменений [Текст] / П. Штомпка; пер. с англ. под ред. В. А. Ядова. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 416 с.
21. Flanagan S. Models and Methods of Analysis [Text] / S. Flanagan, G. Almond // Crisis, Choice and Change. – Boston, 1973. – P.43–102.
22. Hermann C. F. (1963). Some consequences of crisis which limit the viability of organizations. Administrative Science Quarterly, 8, 61–82.
23. Seeger M. W., Sellnow T. L., & Ulmer R. R. (2003). Communication and organizational crisis. Westport, CT: Greenwood Publishing Group.
24. Svensson P. Stability, Crisis and Breakdown: Some Notes on the Concept of Crisis in Political Analysis / P. Svensson // Scandinavian Political Studies. – 1986. – Bind 9 (New Series). – №2. – P.129–139.
25. Venette S. J. (2003). Risk communication in a High Reliability Organization: APHIS PPQ's inclusion of risk in decision making. Ann Arbor, MI: UMI Proquest Information and Learning.
26. Zimmermann E. Crises and Crises Outcomes: Towards a New Synthetic Approach [Text] / E. Zimmermann // European of Political Research. – 1979. – №7. – P.67–115.

References

1. Almond G. Sravnitel'naja politologija segodnja. Mirovoj obzor [Текст] / G. Almond, Dzh. Paujell, K. Strom, R. Dalton. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 537 с.
2. Arhashastra, ili Nauka o politike – М.; Л.: Izd-vo AN SSSR, 1959. – 802 с.
3. Bogdanov A. A. Vseobshhaja organizacionnaja nauka. 3–e izd. – М.; Л.: Kniga, 1999. – Ch.1.
4. Did'e D. M. Analiz teoreticheskikh podhodov k ponjatiju krizisa v social'no-jekonomicheskoy sisteme [Текст] / D. M. Did'e // Jekonomicheskaja nauka i praktika: materialy II mezhdunar. nauch. konf. (g. Chita, fevral' 2013 g.). – Chita: Izdatel'stvo «Molodoy uchenyj», 2013. – S.1–4.
5. Dogan M. Jerozija doverija v razvityh demokratijah [Текст] / M. Dogan // Mirovaja jekonomika i mezhdunarodnye otnoshenija. – 1999. – №5. – S.85–93.
6. Drobysheva O. O. Ponjattja, stadii' ta osoblyvosti kryz u procesi upravlinnja promyslovymy pidpryemstvamy / O. O. Drobysheva // Ekonomika promyslovosti. – 2009. – №4. – S.157–162. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2009_4_26
7. Kondrat'ev N. D. Problemy jekonomicheskoy dinamiki / Redkol.: L. I. Abalkin (otv. red.) i dr.; In-t jekonomiki AN SSSR. – М.: Jekonomika, 1989.
8. Konfucij Lun' Juj. – М.: Izdatel'stvo AST, 2010. – 416 с.
9. Kosenko D. V. Instyucijalizacija sfery politychnoi' vidkrytosti v procesi demokratychnyh transformacij / D. V. Kosenko // Gumanitarni studii'. Zb. nauk. prac'. – К.: VPC «Kyj'vs'kyj universytet», 2015. – Vyp.26. – S.142–148.
10. Kosenko D. V. Koncepcija racional'nosti jak platforma dlja suspil'no-politychnyh innovacij / D. V. Kosenko // Visnyk Kyj'vs'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Filosofija. Politologija, 2014. – Vyp.3 (117). – S.33–35.
11. Kosenko D. V. Racionalizacija politicheskoy vlasti demokraticheskikh obshhestv v teorii kommunikativnogo dejstvija Jurgena Habermasa / D. V. Kosenko // Vestnik Rossijskogo universiteta druzhby narodov: Serija politologija. – М.: IPK RUDN, 2013. – Vyp.4. – S.98–106.
12. Kosenko D. V. Racionalizacija politicheskoy vlasti kak platforma dlja obshhestvennyh innovacij v postnacional'nom gosudarstve / D. V. Kosenko // Molodoy uchenyj. Ezhehesjachnyj nauchnyj zhurnal. – Kazan': OOO «Izdatel'skij dom Molodoy uchenyj», 2014. – №12 (71). – S.336–339.
13. Parsons T. Sistema sovremennyh obshhestv [Текст] / T. Parsons; per. s angl. L. A. Sedova, A. D. Kovaleva. – М.: Аспект-Press, 1998. – 270 с.
14. Popper K. R. Vidkryte suspil'stvo ta jogo vorogy [Текст] / K. R. Popper; per. z angl. O. Kovalenka. – К.: Osnovy, 1994. – T.1. – 444 с.
15. Popper K. R. Vidkryte suspil'stvo ta jogo vorogy [Текст] / K. R. Popper; per. z angl. O. Bucenka. – К.: Osnovy, 1994. – T.2. – 494 с.
16. Rogozjan O. V. Antikrizisnyj PR: ponjatie i tipologija krizisov / Oleg Vladimirovich Rogozjan // Chelovek. Soobshhestvo. Upravlenie. – Krasnodar, 2001. – №3. – S.89–98.

17. Seleznev M. A. Social'naja revoljucija (metodologicheskije problemy). – М.: MGU, 1971. – 348 с.
18. Stavchenko S. V. Kryza jak ob'jekt politychnogo doslidzhennja // Visnyk Dnipropetrovs'kogo universytetu. – 2008. – S.276–281.
19. Shmorgun L. G. Menedzhment organizacij: Navch. posib. / L. G. Shmorgun. – К.: Znannja, 2010. – 452 с.
20. Shtompka P. Sociologija social'nyh izmenenij [Текст] / P. Shtompka; per. s angl. pod red. V. A. Jadova. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 416 с.
21. Flanagan S. Models and Methods of Analysis [Text] / S. Flanagan, G. Almond // Crisis, Choice and Change. – Boston, 1973. – P.43–102.
22. Hermann C. F. (1963). Some consequences of crisis which limit the viability of organizations. Administrative Science Quarterly, 8, 61–82.
23. Seeger M. W., Sellnow T. L., & Ulmer R. R. (2003). Communication and organizational crisis. Westport, CT: Greenwood Publishing Group.
24. Svensson P. Stability, Crisis and Breakdown: Some Notes on the Concept of Crisis in Political Analysis / P. Svensson // Scandinavian Political Studies. – 1986. – Bind 9 (New Series). – №2. – P.129–139.
25. Venette S. J. (2003). Risk communication in a High Reliability Organization: APHIS PPQ's inclusion of risk in decision making. Ann Arbor, MI: UMI Proquest Information and Learning.
26. Zimmermann E. Crises and Crises Outcomes: Towards a New Synthetic Approach [Text] / E. Zimmermann // European of Political Research. – 1979. – №7. – P.67–115.

Petrov A. M., competitor of the Department of Political Science Faculty of Philosophy, Kyiv National Taras Shevchenko University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Theoretical basis of the definition of «crisis» as a phenomenon of political reality

Studied some principles of the concept of «crisis» as a phenomenon of political reality. Considered genesis of the term «crisis». It is proved that the crisis is a turning point in the functioning of the system, during which it is exposed to the outside or the inside, which requires a qualitatively new responses. Particular attention is paid to some characteristic signs of the crisis.

Keywords: crisis, theory of crisis, political crisis, conflict, signs of the crisis.

* * *

УДК 32:005.57:316.462:321.7(477)

Еделева М. А.,
аспірантка, Запорізький національний університет
(Україна, Запоріжжя), marinys@bk.ru

МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ВІД АВТОРИТАРИЗМУ ДО ДЕМОКРАТІЇ

Зміни інформаційної політики в Україні розпочалися в період «перебудови», коли була проголошена політика відкритості, «гласність», відбувалося реформування суспільних відносин. Всі ці зміни дали поштовх для демократичних зрушень в інформаційно комунікаційних відносинах між владою та суспільством, що мало позитивний вплив на суспільний розвиток, підготувало ґрунт для подальших демократичних перетворень. У сучасній Україні процес модернізації інформаційної політики ще не завершений, хоча демократичні зміни в інформаційній сфері мають позитивний вплив на політичну систему в цілому.

Використовуючи порівняльний метод дослідження можна виявити особливості інформаційної політики Української РСР в період «перебудови» та в умовах незалежної України, їх спільні риси і специфіку розвитку з метою знаходження оптимальних форм політичної організації державної інформаційної політики України та шляхів вирішення завдань в інформаційній сфері. Системний аналіз використано при дослідженні та вивченні особливостей модернізації державної інформаційної політики.

Ключові слова: державна інформаційна політика, модернізація, «перебудова», інформаційний простір, політична комунікація, засоби масової інформації.

Для вдосконалення державної інформаційної політики України важливо визначити особливості її формування в умовах переходу від авторитаризму до

демократії. За часів авторитарного режиму здійснювався контроль за всіма засобами масової інформації, а одними з головних принципів демократичного режиму є свобода слова, вільне вираження думок, плюралізм засобів масової інформації. Важливо виявити перешкоди на шляху успішної реалізації нової інформаційної політики. Часом засвоєнню інформації, яка б допомагала модернізації суспільства, заважають міфи, стереотипи, сформовані ще за радянських часів. Ще однією перешкодою є упередження щодо змін, модернізації суспільства, які й сьогодні впливають на поведінку частини населення держави, в першу чергу представників старшого покоління.

Наукові дослідження проблем інформаційної політики, модернізації політичної системи в процесі «перебудови», політичної соціалізації в нових умовах, інформаційної політики в умовах переходу від авторитарного режиму до демократичного, міфотворення за часів УРСР та в сучасній Україні знайшли висвітлення у наукових працях наступних вчених таких, як Ю. Бондар, В. Волковинська, Л. Губерського, Є. Камінський, С. Макаренко, Ю. Нестеряк, М. Ожеван, Ю. Шайгородський, А. Яковець.

Основною метою дослідження є розкриття особливостей модернізації інформаційної політики Української РСР за часів авторитарного режиму в період «перебудови», також в перехідний період від авторитарного до демократичного режиму, становлення українського громадянського суспільства в незалежній Україні. Важливим завданням дослідження є виявлення ролі засобів масової інформації в процесі формування громадянського суспільства в Україні.

В часи існування авторитарного режиму інформаційна політика в Україні розроблялася КПУ. Ця політика сприяла формуванню лояльного ставлення та довіри громадськості до влади. Партія за допомогою засобів масової інформації (ЗМІ) здійснювала агітаційну, пропагандистську роботу та формувала стереотипи і міфи, які сприяли збереженню стабільності існуючого режиму. Глибока соціально-економічна криза в 80-х роках ХХ ст. потребувала системних реформ та модернізації політичної системи. В різні часи влада намагається виправдати свої дії за допомогою міфів. Однозначного ставлення до міфів в суспільстві немає. Сприйняття міфів залежить від суб'єктивного досвіду. Нерідко міфи рятують країну від розлому, запобігають виникненню конфліктів, дозволяють реформаторам реалізувати свої плани модернізації. У перехідний період відбувається формування нових міфів. Інформаційна політика в цей час направлена на те, щоб мобілізувати населення на здійснення змін.

Політичний міф є однією з форм взаємодії суб'єктів політичного процесу, до якої звертається влада в пошуках інструментів формування громадської думки і політичної комунікації. Ю. Шайгородський називає наступні міфологеми, які утворювалися в перехідний період: фольклорний міф про «погану владу»; неоліберальний месіаністський міф про ринкову економіку як царство Добра і Свободи; транзитологічний міф; націонал-патріотичний міф; реставраційний міф та бюрократичну утопію [8, с. 9]. Такої думки дотримувалися і інші українські вчені. В колективній монографії «Інформаційна політика

України: Європейський контекст» (2007) вказується на те, що «медіа інформаційна політика України покликана була, розвіяти прищеплені масовій свідомості за часів СРСР антизахідні, антинатовські та антиамериканські фобії та упередження» [3, с. 80]. В сучасній Україні теж є спроби міфотворення, але суспільством не завжди сприймається міфотворчість через низьку довіру до влади та до ЗМІ.

З приходом до влади представників нового покоління політиків, які усвідомлювали необхідність змін в тому числі в інформаційно комунікаційному середовищі, почався процес «перебудови» та «гласності».

Період «гласності» в історії українського суспільства ознаменувався чисельними змінами в інформаційній сфері. З початком «перебудови» зросла роль ЗМІ та їх вплив на політичне життя українського суспільства. В цих умовах засоби масової інформації почали відігравати роль «четвертої влади».

Політика відкритості поставила нові завдання перед владою, які вона реалізовувала за підтримкою ЗМІ. За часів «перебудови» були закладені нові інформаційно-комунікативні відносини між владою та українським суспільством. Довгий період закритості влади, відсутність плюралізму думок, цензура в засобах масової інформації вимагали суттєвих реформ в інформаційній сфері.

У процесі «перебудови» були закладені підвалини нових політичних комунікацій, які стали основою державної інформаційної політики України. В колективній монографії «Інформаційна політика України: європейський контекст» (2007) зазначається, що період перебудови за часів СРСР, а згодом перші 4-5 років українського незалежного державного існування позначилися небувалим інтересом до ЗМІ, які відгравали тоді роль «букварів демократії» [3, с. 79]. На перший план в суспільстві вийшла нова форма інформації – політична інформація. В цей період ЗМІ вже мали змогу друкувати різні точки зору на одну і ту ж подію, з'явилися перші ознаки демократичної вільної преси, плюралізму думок. Так в 1989 р. першою в Україні й справді незалежною була зареєстрована відповідно до радянського законодавства Українська незалежна інформаційна агенція «Республіка» [5, с. 3]. 1 січня 1991 р. побачив світ перший номер газети Верховної Ради УРСР «Голос України», перше офіційне періодичне видання ще радянської України – не орган Комуністичної партії [5, с. 2].

З проголошенням незалежності в Україні масово почали реєструватися нові періодичні видання (газети та журнали). Навесні 1993 р. запрацювало інформаційне агентство УНІАН, засновниками якого були Національна спілка журналістів України та Союз юристів України.

Зростання кількості ЗМІ, плюралізм джерел отримання інформації не є гарантією демократизації суспільства, його прогресивного розвитку. За допомогою інформації в умовах інформаційної війни інші держави можуть дестабілізувати ситуацію в країні, сформувати негативне ставлення до влади, породити конфлікти в суспільстві. А тому основним завданням державної інформаційної політики є виховання медіа грамотного громадянина, який може вільно орієнтуватися в інформаційному просторі та фільтрувати потік політичної інформації. Тобто, держава не може застосовувати

цензуру для контролю за мас медіа, але вона може за допомогою певної інформаційної політики формувати політичну грамотність, демократичні цінності у особистості. Зі зміною політичного режиму виникає потреба зміни цінностей суспільства. Для якісних змін потрібно виростити нове покоління, яке буде носієм демократичних цінностей.

В перші роки незалежності мав був забезпечений інформаційний супровід перетворень: 1) створення незалежної держави; 2) впровадження ринкової економіки; 3) демократизації суспільства. Державна інформаційна політика була направлена на формування позитивного іміджу України в світі, як нового гравця в міжнародній дипломатії. В часи незалежності почали з'являтися нові засоби масової інформації, які виконували функцію легітимації політичного режиму. На жаль, політичні еліти, не були готові до публічності влади, до відкритості інформації. Крім того, на початку 1990-х років почали формуватися «олігархічні клани», які бачили в ЗМІ засіб формування суспільної думки задля боротьби зі своїми політичними опонентами та загравання з громадськістю за допомогою популістських гасел. З часом нова політична еліта стала усвідомлювати роль засобів масової інформації в політичній боротьбі, що призвело до «олігархізації» медіа. Наприклад, починаючи з середини 1990-х років в передвиборчих кампаніях почали використовуватися інформаційні технології для підвищення рейтингу політичних партій та їх кандидатів, так і для дискредитації політичних опонентів.

Отже, процес перетворень як в політичній сфері, так і в сфері формування нової інформаційної політики незалежної України був не простий. Після створення незалежної Української держави мета і завдання інформаційної політики змінилися. Від тепер інформаційна політика мала сприяти формуванню демократичної культури, певного типу особистості, соціально активного громадянина, залученого до процесу прийняття рішення, людини, яка контролює владу, вміє відстоювати свої права і свободи. ЗМІ в цей час відігравали важливу роль «незалежного аналітика», який здатний об'єднати суспільство, сформувати національну ідею, виховати патріотів своєї Батьківщини. Від ЗМІ в значній мірі залежала не просто швидкість реагування влади на назрілі проблеми суспільства, але і залучення громадськості до участі в управлінських процесах, в вирішенні проблем, важливих для всієї держави.

Основною метою та завданням політики в сфері інформаційних відносин за радянських часів були стабільність суспільства та збереження політичного режиму. У той час влада поширювала свій вплив безпосередньо на ЗМІ, використовуючи для цього різні методи тиску. Партійні відділи були відповідальними за інформацію, яку вони надавали ЗМІ. Вони створювали так звані «темники» для преси. Незважаючи на те, що процес модернізації в Україні розпочався ще на початку 90-х років ХХ ст., схожа ситуація склалася на початку 2000-х років в українському суспільстві. В той час виникла загроза порушення свободи слова. Особливо це проявилось під час Президентських виборів в 2004 році. Тоді Адміністрація Президента почали впроваджуватися «темники» для журналістів, де були прописані так звані «рекомендації» для головних редакторів провідних

ЗМІ держави. Пояснити відродження такої практики можна тим, що серед політичної еліти України були ті, які належали до еліти часів авторитарного режиму, а формування нової демократичної еліти в українському суспільстві відбувалося повільно. Це в свою чергу сповільнювало розвиток нової державної політики у всіх сферах життя, в тому числі в сфері інформаційної політики.

Деякі журналісти публічно виступили проти «темників» і цензури. Треба враховувати те, що і в демократичному суспільстві журналісти не є цілком вільними у висловленні своїх думок щодо подій, що відбуваються в суспільстві. Ця «несвобода» пов'язана як з «редакційною політикою» видання, телекомпанії, так і з «внутрішньою цензурою». Часом повна і об'єктивна інформація може зашкодити переговорам по врегулюванню конфліктів, призвести до їх загострення і людських жертв. Такі ситуації ставлять журналістів перед складним вибором. Від «внутрішньої цензури» залежить те, наскільки повну інформацію вони надають громадськості. Не повна інформація породжує недовіру до ЗМІ. Влада долучає до політики відкритості громадськості, тому що без довіри громадян плани нової інформаційної політики будуть не реалізованими. К.-Г. Флах наголошує на тому, що «основне право на свободу вираження думок, свободу інформації та свободу преси не просто основне право поряд з іншими. Це свого роду фундаментальне основне право, без якого всі інші фундаментальні права будуть ілюзорні і без якого не було б вільного волевиявлення народу, як основи формування державних органів» [7, с. 22].

Зацікавленість громадськості в прийнятті участі в політичному процесі зумовлює підвищений інтерес до політичної інформації. Суспільство, яке довгий час існувало за «залізною завісою», прагнуло активних дій та залучення громадськості в політичний дискурс з представниками влади.

В 1994 р. Віце-прем'єр-міністр І. Курас визначає основні принципи нової державної інформаційної політики: «це не тільки проголошення, а й створення матеріальних гарантій реалізації кожним громадянином України свого права на інформацію; законодавче забезпечення як свободи слова, так і гарантій проти зловживання цією свободою, монополізації ЗМІ; здійснення ефективного захисту національного інформаційного простору; сприяння конкурентоспроможності вітчизняних мас-медіа, міжнародному співробітництву в галузі інформаційного обміну. Тобто мова йде про забезпечення у нових умовах, поряд з політичним та економічним, інформаційного суверенітету України» [5, с. 188].

У розвинутих демократичних країнах існують незалежні від влади та бізнес груп медіа. Нині в Україні альтернативною медіа-холдингом являється «Громадське ТБ», незалежна громадська організація, фінансування якої відбувається незалежними фондами, за рахунок особистих коштів журналістів і пожертв громадян України та грантів. «Громадське ТБ» повинно мати належні ресурси, надсучасне матеріально-технічне забезпечення, щоб бути конкурентними серед суб'єктів інформації, які належать промислово-фінансовим групам, що мають під контролем потужні медіа холдинги і суспільно-політичні організації.

Суттєвим недоліком сучасних ЗМІ є те, що вони досить мало приділяють уваги висвітленню, популяризації позитивного досвіду самоорганізації громадян, участі громадян в прийнятті рішень. В Україні є достатньо прикладів позитивних зрушень, які мають бути висвітленими. Саме така інформація є необхідною, оскільки вона може зруйнувати стереотип «від нас нічого не залежить», змусити громадян повірити в свої сили, змінити громадянську позицію, а також сприяти створенню нових форм самоорганізації населення.

Сьогодні ж українське телебачення більше висвітлює соціально-економічні, політичні проблеми. Мало уваги приділяється і питанням моралі, духовності. Хоча слід відмітити телепрограми, які формують любов до України, патріотизм (наприклад, на каналі UA–перший існує інформаційний блок «Культура», на каналі 1+1 проєкт «Моя країна – Україна»).

Як наголошує Ю. Шайгородський, серед вад пострадянської політики відзначається недостатня сформованість чітких політичних орієнтирів, а відтак і брак позитивної практики в реалізації політичних реформ [8, с. 12]. Такі орієнтири формуються і під впливом ЗМІ.

З проголошенням незалежності України постало питання впровадження змін в інформаційній сфері Української держави та формування єдиного інформаційного простору. У своїй науковій праці Ю. Бондар підкреслює, принципово важливою, визначальною рисою становлення та формування національного інформаційного простору стала політична демонополізація засобів масової інформації та інформаційних ресурсів, створення засад демократичної інформаційно-комунікативної системи [1, с. 9]. Інформаційний простір важливий для інформаційної політики країни, він включає в себе всі існуючі комунікаційні компоненти, які в свою чергу формують свідомість цільового об'єкта. Як зазначає А. Моноїло, об'єкт управління державної інформаційної політики, інформаційний простір суспільства, відноситься до складних динамічних об'єктів з не до кінця прогнозованою реакцією на дії [4, с. 96]. Структурні елементи інформаційного простору, мають ефективно діяти для вирішення актуальних питань державної інформаційної політики.

Аналіз стану державної інформаційної політики в часи «перебудови», та в роки незалежної України виявив як позитивні практики в здійсненні реформ в інформаційній сфері, так і негативні. До позитивних наслідків змін в роботі засобів масової інформації можна віднести плюралізм точок зору на процеси, що відбуваються. У журналістів з'явилась можливість вільно висловлювати свою думку, зникла жорстка цензура. Громадяни отримали право на свободу доступу до інформації, свободу вільно висловлювати свої думки, що позначилося в значній мірі на демократизації суспільства.

На сьогодні в Україні відбуваються системні реформи, які не можливі без об'єктивного інформаційного супроводу для їх адекватної оцінки громадськістю. В сучасному інформаційному суспільстві дії влади потребують системного інформаційного висвітлення. Влада має звітувати перед громадянами за свою діяльність, що є нормою в демократичному суспільстві. В. Волковинська відмічає, в Україні вже 20 років існує фонд Президентів України. На сьогодні фонд здійснює

оперативну інформаційно-аналітичну діяльність, спрямовану на формування цілісної та повної картини стосовно актуальних подій у реалізації «Стратегії-2020», презентованої Президентом України Петром Порошенком у 2014 році в якості орієнтира розвитку країни та модернізації державного управління на базі новітніх інформаційно-комунікативних технологій, розвитку систем електронного урядування в Україні [2, с. 2].

На жаль, ЗМІ не завжди об'єктивні у висвітленні новин, вони змушені відбирати факти, часто спрощуючи їх, щоб зробити більш зрозумілими для суспільства. Часом мас-медіа вдаються до використання інформації для відволікання уваги суспільства від актуальних проблем держави, а також не висвітлюють належним чином всі важливі події, які відбуваються в суспільстві, не приділяють їм достатньої уваги, чи навіть не висвітлюють їх зовсім.

Дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічна служба Центру Розумкова, яке було проведено в травні 2016 р., показало, що лише 5% українців повністю задоволені станом інформування урядом суспільства про свою роботу. Натомість, на думку 39% громадян, інформація, яку дає уряд, часто не відповідає дійсності, 34% вважають, що такої інформації замало, а 22% нарікають на її незрозумілість. Водночас 13% переконані, що такою інформацією мають цікавитися фахівці, а не пересічні громадяни». Можливо, через недостатню інформованість про реформи «переважна більшість українців не вірить в успішність реформ: переконані в успіху 5%; третина українців (33%) готова терпіти подальше зниження рівня власного життя заради кінцевого успіху реформ (із них 8% готові терпіти стільки, скільки потрібно, а 25% – не більше року); натомість 40% не можуть терпіти далі, бо їхнє матеріальне становище нестерпне вже зараз, а 20,5% – не вірять в успіх реформ. Інформацією про здійснення реформ цікавиться більшість населення України: 7% дуже цікавляться, і ще 53% – цікавляться загалом [6]. Отже, більшість в суспільстві не має бажання приймати активну участь в політичному житті країни, тому що населенню не зрозумілий зміст реформ.

К.–Г. Флах, підкреслює, що «громадянин, покликаний ухвалювати політичні рішення, має бути всебічно зорієнтованим, знати думки інших і зіставляти їх навазем. Преса провадить ці дискусії, надає інформацію і так діє як орієнтир у громадському дискурсі [7, с. 23].

Отже, засоби масової інформації мають інформувати громадськість про рішення, які влада планує прийняти, та вже прийняті. Це дасть можливість громадянам її контролювати. Завдання державної інформаційної політики є провадити інформаційний супровід усіх дій влади на всіх рівнях. Українське суспільство поки в значній мірі залишається суспільством пострадянського типу, яке не звикло приймати участь в обговоренні суспільно важливих для громадськості питань, на відміну від розвинутих демократичних суспільств, де громадськість приймає активну участь в політичній діяльності своєї країни. Основним завданням державної інформаційної політики якраз і є формування громадянської свідомості та політичної культури в суспільстві. Це є одним із завдань модернізації політичної системи України.

Висновок. Таким чином, для українського суспільства 90-ті роки ХХ ст. були перехідним періодом до нової інформаційної політики. Хоча Україна і стала незалежною державою, але ще певний час в країні керували пострадянські політичні еліти. Перехід від авторитарного режиму до демократичного не може бути швидкий. Існує певна інерція політичної системи, яка вибудовувалася десятиліттями. Перехід до демократичного суспільства в Україні почався з проголошенням незалежності, та відбувається донині. За четверть століття незалежності Українська держава пережила дві революції («Помаранчеву революцію» 2004 р., та «Революцію гідності» 2013 р.). Весь цей час в країні відбувається модернізація політичної системи, яка проходила не лінійно. Демократизація суспільства залежала від політичного курсу, якого дотримувалася політична еліта, що знаходилася при владі в різні роки.

Модернізація державної інформаційної політики не могла відбуватися окремо від тих політичних процесів, які проходили в Україні. Зміни почали відбуватися ще в часи «перебудови» та «гласності». Це поклато початок реформам в інформаційній сфері. Для подальшої демократизації суспільства вирішальну роль відіграла система комунікації між владними установами та суспільством.

В період «перебудови» та «гласності» відбулася трансформація інформаційного середовища, оскільки саме в цей період встановлюється сучасний принцип створення і поширення політичної інформації. Модернізація політичної системи держави позитивно вплинула на інформаційну політику. В суспільстві зросла роль засобів масової інформації, з'явилися такі ознаки демократії як: свобода слова, плюралізм думок.

Завищені очікування пов'язані з отриманням незалежності України та проведенням реформ, призвели не тільки падіння довіри і до влади, і до ЗМІ. Розірваність в інформаційному просторі держави в свою чергу свідчить про недосконалість інформаційної політики України. Подальшого дослідження потребує питання модернізації державної інформаційної політики України та вивчення досвіду провідних демократичних країн світу в інформаційній сфері.

Список використаних джерел

1. Бондар Ю. В. Становлення та еволюція національного інформаційного простору України в процесі формування демократичної політичної культури українського суспільства [Текст] / Ю. Бондар. – К., 2010.
2. Волковинська В. Реформувати та інформувати! [Електронний ресурс] / В. Волковинська, 2016. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2134:informatsijnij-suprovid-reform&catid=8&Itemid=350 / (дата звернення 16.12.2016) – Назва з екрана.
3. Інформаційна політика України: європейський контекст: Монографія [Текст] / Л. В. Губерський [та ін.]. – К.: Либідь, 2007. – 360 с.
4. Манойло А. В. Государственная информационная политика в особых условиях: Монографія [Текст] / А. В. Манойло. – М.: МИФИ, 2003. – 388 с.
5. Нестеряк Ю. В. Державна інформаційна політика: теоретико-методологічні засади: Монографія [Текст] / Ю. В. Нестеряк. – К.: НАДУ, 2014. – 292 с.
6. Реформи в Україні: громадська думка населення // Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/reformi-v-ukraini-gromadska-dumka-naselennya/> (дата звернення 16.12.2016) – Назва з екрана.

7. Флах К.–Г. Влада і злиденність преси [Текст] / Ред.–упор. В. Ф. Іванов; [переклад В. Климченка]. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2015. – 186 с.

8. Шайгородський Ю. Політика: взаємодія реальності і міфу [Текст] / Ю. Шайгородський. – К.: Знання України, 2009.

References

1. Bondar Ju. V. Stanovlennja ta evolucija nacional'nogo informacijnogo prostoru Ukrainy v procesi formuvannja demokratychnoi politychnoi kul'tury ukrai'ns'kogo suspil'stva [Текст] / Ju. Bondar. – К., 2010.
2. Volkovyn's'ka V. Reformuvaty ta informuvaty! [Elektronnyj resurs] / V. Volkovyn's'ka, 2016. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2134:informatsijnij-suprovid-reform&catid=8&Itemid=350 / (data zvernennja 16.12.2016) – Nazva z ekrana.
3. Informacijna polityka Ukrainy: jevropejs'kyj kontekst: Monografija [Текст] / L. V. Gubers'kyj [ta in.]. – К.: Lybid', 2007. – 360 s.
4. Manojlo A. V. Gosudarstvennaja informacionnaja politika v osobyh uslovijah: Monografija [Текст] / A. V. Manojlo. – М.: MIFI, 2003. – 388 s.
5. Nesterjak Ju. V. Derzhavna informacijna polityka: teoretyko-metodologichni zasady: Monografija [Текст] / Ju. V. Nesterjak. – К.: NADU, 2014. – 292 s.
6. Reformy v Ukraini: gromads'ka dumka naseleennja // Fond «Demokratychni iniciatyvy» im. Il'ka Kucheriva [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dif.org.ua/article/reformi-v-ukraini-gromadska-dumka-naselennya/> (data zvernennja 16.12.2016) – Nazva z ekrana.
7. Flah K.–G. Vlada i zlydennist' presy [Текст] / Red.–upor. V. F. Ivanov; [pereklad V. Klymchenka]. – Kyi'v: Akademija ukrai'ns'koi' presy, Centr vil'noi' presy, 2015. – 186 s.
8. Shajgorods'kyj Ju. Polityka: vzajemodija real'nosti i mifu [Текст] / Ju. Shajgorods'kyj. – К.: Znannja Ukrainy, 2009.

Edeleva M. A., aspirant, Zaporizhzhia State National University (Ukraine, Zaporizhzhia), marinyas@bk.ru

Modernization of Informational politics in the conditions of transition from authoritarianism to democracy

Modernization of the informational politics of USSR began during the period of «perestroika», when the government targeted democratic course of restructuring of political institutions of Soviet Union and «open» politics was established and social relations were reformed. All of these changes lead to democratic changes in the communicational relations between government and society which had a positive impact on general development and served as a base for further democratic transformations. The process of modernization in modern Ukraine still isn't complete, even though democratic changes in the informational sphere have a positive impact on the political system in total.

Using comparative method of investigation one can reveal peculiarities of informational politics of Ukrainian SSR, its' common traits and specificity in the period of «perestroika» and in conditions of independent Ukraine in order to find optimal forms of political organization of governmental informational politics of Ukraine and ways to resolve questions in the informational sphere. Systemic analysis was used for the investigation and studying of peculiarities of modernization of the governmental informational politics.

Keywords: governmental informational politics, modernization, «perestroika», informational space, political communication, mass media.

УДК 327.7

Задувайло О. К.,
аспірантка відділу інформаційної безпеки та розвитку інформаційного суспільства. Національний інститут стратегічних досліджень (Україна, Київ),
zaduvailo@ukr.net

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЧУТЛИВА ІНФОРМАЦІЯ» В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Розглядається поняття «чутлива інформація», аналізується міжнародно-правовий режим доступу до чутливої інформації. Вказується на співвідношення понять «чутлива» та «секретна» інформація.

Ключові слова: державна таємниця, чутлива інформація, секретна інформація, законодавство США, міжнародне законодавство.